

Т. О. Ніколайчук¹,
аспірант, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ

СТРАХУВАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ ЯК НОВИЙ РІВЕНЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Т. Nikolaychuk,
postgraduate, Institute of Market Problems and Economic-Ecological
Researches of the National Academy of Science of Ukraine

THE INSURANCE OF THE NATURE RESERVE FUND'S PROTECTION OFFICIALS AS A NEW LEVEL OF MANAGEMENT

¹ ORCID:0000-0001-6268-7723

Усі сфери життєдіяльності людини супроводжуються певними ризиками, особливо це стосується трудових відносин, оскільки чимало видів трудової діяльності носить небезпечний для здоров'я та життя людини характер. На сьогоднішній день страхування є одним з найефективніших методів захисту інтересів та прав співробітників у разі настання несприятливих для їхнього здоров'я або, навіть життя, наслідків. Існує чимало категорій працівників, обов'язкове страхування яких передбачено чинним законодавством, а механізм запровадження обов'язкових видів страхування, порядок та правила його проведення, форми типового договору та розрахунків устанавлює Кабінет Міністрів України. Роль держави в страхових відносин полягає в забезпеченні належного та оптимального механізму їхнього регулювання для конкретної сфери народного господарства.

Розбудовуючи правові демократичні засади громадянського суспільства, держава намагається всебічно поєднувати політику економічних, державно-стратегічних реформ з активною соціальною політикою, перенесенням основних її акцентів насамперед на частину населення, яке працює та сплачує податки. Проблеми розвитку сучасного суспільства пов'язані із погіршенням стану довкілля, поглибленням соціальної нерівності, збереженням значних ризиків бідності, соціальними та військовими конфліктами, поширенням тероризму тощо, що вимагає об'єднання зусиль усього суспільства.

Як зазначає, Б. Буркинський, що саме держава займає пріоритетне місце під час висування загальнонаціональних цілей, вона є ініціатором "національної політики", яка здійснюється в суспільних інтересах. Повинен мати місце безпосередній вплив держави на всіх процеси соціалізації суспільства та народного господарства [1, с. 136].

Від ефективної соціально-трудова політики, покликаної якісно забезпечити потреби людей на рівні сучасних життєвих стандартів, мінімізувати матеріальні та соціальні ризики, пов'язані із закономірностями господарської системи, залежить ставлення населення до якості виконуваних робіт, до трудового колективу, до суспільства та влади в цілому.

На сьогоднішній день існує низка проблем пов'язаних з системою страхування з боку держави, загальнообов'язкове соціальне страхування не виконує свою функцію належним чином, листки непрацездатності та гарне медичне обслуговування стали розкішшю для багатьох працівників нашої держави незалежно до сфери господарювання.

Крім того чимало професій несуть безпосередні ризики для життя та здоров'я людей, тому потребують зовсім іншого рівня страхових інститутів. Для повноцінного розвитку соціально-трудова інститутів в умовах ринкових перетворень, саме добровільне особисте страхування є найважливішою складовою соціального пакета для найманих працівників. Однак однією з важливих проблем є оцінка ймовірних несприятливих наслідків тих чи інших рішень для економічної, політичної, соціальної, екологічної стійкості [1, с. 131].

Головною метою особистого страхування є надання страхового захисту фізичним особам (окремим громадянам, членам їх сімей), а також працівникам підприємств за рахунок роботодав-

ця у разі настання несприятливих подій для їхнього життя і здоров'я. Однак на сьогодні до прийняття відповідного закону про обов'язкове медичне страхування в Україні зазначений вид страхування може бути лише як добровільний незалежно від професії або посади працівника.

All spheres of human life are accompanied by certain risks, especially in the labor relations' field, since many labor activity' types are dangerous for person's health and life. Today, the insurance is one of the most effective methods of protecting the employees's interests and rights. There are many workers' categories whose compulsory insurance is provided by the current legislation, and the Cabinet of Ministers of Ukraine establishes the mechanism for the introduction of insurance' mandatory types, the procedure and rules for its implementation, the standard contract and calculations' form. That's why the market transformations in the country's economy caused the need to revise the labor relations institute from the economic development point of view.

Nowadays, there are a number of problems associated with the state insurance system, the compulsory social insurance does not function properly, the disability sheets and good medical care have become a luxury for many employees of our state, the management's sphere regardless. In addition, many professions carry immediate risks to people's lives and health, and therefore require a completely different level of insurance institutions. For a full-fledged development of market transformations and socio-labor institutions, the insurance is the most important component of the hired workers' social package.

Aim and tasks. The aim of the article is represented the main tendencies and realities the insurance role in labor relations and is analyzed the optimal mechanism for their regulation in such specific sphere of the national economy as natural reserved fund. In addition, many professions carry immediate risks to people's lives and health, and therefore require a completely different level of insurance institutions.

Research results. In this article we have reviewed the implementation preconditions of using the labor insurance in natural reserved fund' sphere. From an effective social and labor policy is designed to provide people with the life's quality at the modern living standards' level, minimize the material and social risks associated with the economic system's laws, the population's attitude to the performed work quality, the labor collective, society and government in general. The main personal insurance' objective is to provide insurance protection to individuals (individual citizens, members of their families), as well as enterprises' employees in the adverse events for their life and health. However, today, before the relevant law adoption on compulsory health insurance in Ukraine, the specified insurance type can be only voluntary, regardless of the employee's profession or position.

Conclusions. The Ukrainian development' insurance stimulating requires an integrated approach to addressing this issue, taking into account economic, legal and social factors. Nowadays, the current legislation regulating the procedure for compulsory insurance contains a number of gaps, a number of issues concerning the specifics of "sectoral" insurance is absent at all. Due to the normative regulation's imperfection of the nature reserve fund officials' insurance, there is no possibility of allocating funds, both from the Ukrainian State Budget and from other sources not prohibited by law. Therefore, the financing mechanism is one of the most important problems in implementing not only insurance provisions, but also a number of other urgent issues. At present, it is necessary to create a fully-fledged regulatory framework for compulsory state personal insurance, adopting appropriate by-laws, which would legislatively define the insurance' particulars in accordance with the industry's requirements, the cooperation's conditions with insurers, their liability and reliability criteria, the calculating insurance rates' procedure etc.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, відносини страхування, застрахована особа, нормативно-правові інститути, ризики, критерії надійності.

Keywords: natural reserve fund, insurance relations, insured specially, regulatory institutes, risks, means of economic stimulation, reliability criteria.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Згідно з Конституцією України кожен громадянин має право на належні та здорові умови праці, право на за-

хист при нещасному випадку на виробництві чи професійному захворюванні. У зв'язку з суспільними змінами, нестабільною зайнятістю, посиленням напруженості трудових відносин, незадоволенням умовами праці, деструктивними соціально-економічними та психологічними чин-

никами, наданням не завжди якісних медичних послуг, з метою уникнення та попередження негативних наслідків як фізичного характеру (травмування на виробництві, летальні наслідки) так і психо-соматичного характеру (депресія, стрес, перевтома) виникла необхідність особистого страхування працівників. Тому, незважаючи на непросте сьогодення, чимало роботодавців передбачають у своїх бюджетах корпоративний соціальний пакет, складово якого є медичне і недержавне страхування працівників. Роботодавець за погодженням з працівником укладає договір страхування та фінансує такі витрати, працівник у разі настання страхового випадку одержує страхові виплати.

Однак, навіть у тих сферах народного господарства, де особисте страхування передбачено, як обов'язкове на державному рівні, відсутні механізми його реалізації. Норми права містять загальний характер, існує величезна кількість прогалин, немає деталізації порядку та умов проведення такого страхування, визначення чіткого ризику професій посад працівників, видів страхових ризиків, джерел та обсягів фінансування. Необхідність чіткої регламентації процедури та індивідуалізації особистого страхування працівників зумовлена ринковими перетвореннями в економіці держави, забезпечення фізичного, соціального та психологічного благополуччя персоналу, що значно підвищить якість та рівень роботи працівників в цілому. Чимало важливих для держави сфер діяльності забезпечуються за допомогою людських ресурсів, а не науково-технічного прогресу, як наприклад, природоохоронна та природо заповідна справа. Дуже важливим суспільним інструментом є реалізація зваженої та ліберальної регіональної політики, розвиток соціально-політичних компонентів [1, с. 128]

Зокрема на посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду покладено обов'язки охорони та збереження особливо цінних природних комплексів, об'єктів та територій. Відповідні посадовці несуть підвищену відповідальність перед державою та суспільством, і тому повинні мати додаткові соціально-публічні та психологічні заходи забезпечення роботи, а також засоби попередження ризиків та відшкодування шкоди, як наприклад державне особисте страхування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ТА НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА ПО ПРОБЛЕМІ

Організаційно-правові основи соціальних стандартів та їх реформування були об'єктами дослідження М. Бондарука, В.Бурака, О.Москаленко, П. Пилипенко, С. Прилипка, О. Тищенко, М. Шумила.

Питанням основних засад добровільного медичного страхування присвячували роботи такі науковці: О. Білик, С. Бурлаєнко, Ю. Гришан, О. Капшук, Є. Кісельов, І. Кірпа, Н. Нагайчук, В. Пашенко, А. Ситник, О. Солдатенко, Т. Стецю, та інші.

У працях Б. Буркинського, В. Степанова, С. Харічкової, Л. Круглякової висвітлено питання понятійно-категоріального апарату соціально-політичних, економіко-екологічних, ресурсово-сировинних компонентів сталого розвитку.

Законом України "Про страхування" врегульовано відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб [2].

Цивільним кодексом України визначено поняття договору страхування, предмет, форму, істотні умови, пра-

ва та обов'язки, відповідальність сторін, момент набрання чинності та підстави припинення договору страхування [3].

Законом України "Про природно-заповідний фонд України" передбачено, що посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України підлягають обов'язковому державному особистому страхуванню в порядку, встановленому законодавством [4].

Податковим кодексом України визначено, що витрати підприємства у вигляді страхування життя, здоров'я або інших ризиків, пов'язаних з діяльністю працівників роботодавця, належать до податкових витрат, якщо обов'язковість таких видів страхування встановлено законодавством [5].

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

В умовах ринкових відносин суспільства перспективним є розвиток недержавної сфери реалізації права особи на соціальне забезпечення, медичне забезпечення, страхування життя, страхування здоров'я на випадок хвороби, формування недержавних професійних програм допомоги безробітним, послуг сім'ям з дітьми тощо. Важливим фактом для створення ефективного механізму соціального забезпечення є соціальний договір між державою, юридичними особами що здійснюють господарську діяльність та громадянським суспільством. Низький рівень реалізації механізму соціального партнерства, неможливість якісно втілити в життя процедуру публічно-приватного страхування призводить до декларативності норм чинного законодавства, нереалізації повною мірою прав працівників, незабезпечення умов для гідної життєдіяльності людини. Існування сучасної цивілізованої держави неможливе без гідних соціальних стандартів життєзабезпечення працівників будь-якої сфери господарювання, а особливо тих категорій професії, посади яких супроводжуються ризиками фізичного чи морально-психологічного характеру. Одним з головних таких стандартів є особисте страхування працівників, як якісна характеристика добробуту населення держави та інструмент захисту кожної людини. Дуже важливим є соціально-екологічний компонент, а саме рівень здоров'я населення, наявність еконофільних технологій рівень наукового та технічного розвитку, ступінь інформованості населення [1, с. 128]. Також наразі не вирішено питання щодо організаційного та правового механізму, а також джерел фінансування страхування посадових осіб служби державної охорони.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні пропонується розглянути поняття державного особистого страхування працівників які відносяться до природоохоронної сфери, а саме посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду. Проаналізувати основні теоретичні засади державного особистого страхування відповідної категорії працівників та механізм його практичної реалізації в умовах сьогодення, а також джерела його фінансування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Оскільки найціннішим для кожної людини під час виконання своїх трудових обов'язків є збереження здоров'я, дедалі більше роботодавців включають до соціального пакету договір добровільного медичного страхування, однак є категорії професій та посад, особисте страхування яких є обов'язковою вимогою держави. В умо-

вах ринкових перетворень економіки особисте страхування є не лише обов'язком деяких роботодавців, який передбачений нормами чинного законодавства, та носить формально-юридичний характер, але й є найкращим способом турботи про своїх працівників, можливістю залучити висококваліфіковані та досвідчені кадри, фахівців рідкісних професій в відповідну галузь народного господарства.

Б. Буркинський, В. Степанов зазначають, що з розвитком науково-технічного прогресу та ростом соціально-економічного добробуту населення виникають нові передумови для підвищення рівня безпеки [1, с. 131].

Отже, особисте страхування — галузь страхування, у якій об'єктом страхових відносин є життя, здоров'я та працездатність людини і яке спрямоване на забезпечення захисту сімейних доходів громадян, а також на нагромадження ними коштів для підвищення рівня свого фінансового добробуту [6; с. 15]. Законодавцем визначено добровільні види страхування, серед яких до особистого страхування працівників можна віднести: страхування життя, страхування від нещасних випадків, медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування здоров'я на випадок хвороби [1]. Поділ страхування на окремі види зумовлюється сукупністю ризиків, які вони об'єднують, тривалістю дії договорів страхування, а також накопиченням страхових сум.

Однак водночас законодавець визначає медичне страхування, як вид обов'язкового страхування в Україні [1]. Однак на сьогодні до прийняття відповідного закону про обов'язкове медичне страхування в Україні зазначений вид страхування може бути лише як добровільний.

Законом України "Про природно-заповідний фонд України" передбачено, що посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України підлягають обов'язковому державному особистому страхуванню в порядку, встановленому законодавством [3].

Водночас Законом України "Про страхування" визначено, що обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом. Для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методик актуальних розрахунків [1].

Податковим законодавством України встановлено, що витрати підприємства у вигляді страхування життя, здоров'я або інших ризиків, пов'язаних з діяльністю працівників роботодавця, належать до податкових витрат, якщо обов'язковість таких видів страхування встановлено законодавством. До витрат платника податку включаються внески на обов'язкове страхування життя або здоров'я працівників у випадках, передбачених законодавством, а також внески, визначені абзацом другим цього пункту. Водночас зазначено особливий порядок податкового обліку витрат роботодавця у вигляді страхових внесків за договорами довгострокового страхування життя та будь-якого виду недержавного пенсійного забезпечення [4].

Варто звернути увагу, що в частині податкового обліку обов'язковість будь-яких видів страхування береться до уваги не тільки виходячи з переліку видів обов'яз-

кового страхування в Україні, передбаченого ст. 7 Закону про страхування, а й за наявності розроблених урядом порядків (механізмів) застосування таких обов'язкових видів страхування. Адже законодавством встановлено, що механізм запровадження обов'язкових видів страхування, а саме порядок та правила його проведення, форми типового договору та розрахунків устанавлює Кабінет Міністрів України [7].

Оскільки передбачені Законом України "Про природно-заповідний фонд України", норми про обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України, відсутні у Законі України "Про страхування", такий вид страхування має декларативний характер.

Станом на сьогоднішній день посадові особи служби державної охорони несуть підвищену відповідальність перед державою та суспільством, мають великий обсяг прав, зокрема право на носіння табельної зброї, отже існує чималий ризик їх здоров'ю та навіть життю під час виконання своїх посадових обов'язків. Однак реального механізму щодо здійснення процедури державного особистого страхування цієї категорії працівників немає, оскільки відсутні відповідні правові норми.

Як зазначає Н. Оніщенко, без належної системи юридичних механізмів право стає безсилим і ненадійним, не виправдовує соціальних очікувань, а правові норми, що встановлюють права та обов'язки членів суспільства, перетворюються у "благі" наміри, якщо влада не здатна організувати поновлення та захист порушених прав [8].

Одним з реальних механізмів залучення досвідчених та кваліфікованих осіб до роботи в службі державної охорони природно-заповідного фонду є розроблення дієвого механізму страхування відповідної категорії працівників, який буде передбачено цілою низкою нормативно-правових актів.

По-перше, Законом України "Про природно-заповідний фонд України" доцільно передбачити, що обов'язкове державне страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду буде здійснюватися повністю або частково за рахунок коштів Державного бюджету України або адміністрації установ природно-заповідного фонду за рахунок власних коштів, або спільно особисто працівників та адміністрацій установ природно-заповідного фонду.

Також необхідно звернути увагу на джерела фінансування страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду, оскільки цей механізм може бути втілений в життя не тільки за рахунок коштів Державного бюджету України. Законодавець визначає, що фінансування матеріально-технічного забезпечення служб держохорони здійснюється в межах кошторису, передбаченого на їх утримання, із залученням інших джерел, не заборонених законодавством [9].

Також нормативно-правовими актами України передбачено, що кошти (в тому числі в іноземній валюті), одержані установами природно-заповідного фонду від наукової, природоохоронної, туристсько-екскурсійної, рекламно-видавничої та іншої діяльності в межах заповідних територій та об'єктів, що не суперечать їх цільовому призначенню, є їх власними коштами. Ці кошти не підлягають вилученню і використовуються для здійснення заходів щодо охорони відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду [4]. Оскільки відповідні посадові особи здійснюють безпосередню охорону цих територій, отже виділення коштів для страхування не буде визначено, як нецільове використання.

Тому з метою зменшення навантаження на Державний бюджет України можливо передбачити, що адміністрації установ природно-заповідного фонду України мають право здійснювати особисте страхування посадових осіб служби державної охорони за рахунок власних коштів. Наприклад, завдяки співпраці з туристичними агентствами або екскурсійними бюро адміністрації установ природно-заповідного фонду можуть отримувати кошти по довгостроковій програмі pay-back за кожного туриста, а екскурсійні агентства отримують статус офіційних дистриб'юторів "природно-заповідного еко-туризму", наприклад, під зареєстрованим брендом "Pure-natural tourism". Екскурсійні бюро, туристичні агентства, які будуть надавати послуги "еко-заповідного туризму", "природно-заповідного туризму" можуть мати податкові пільги (канікули) або квазівідшкодування податку на додану вартість з боку держави. Відповідні програми мають популяризувати вітчизняний туризм, відпочивати "по-українськи" буде не тільки престижно, але вигідно. Це може стати основним видом відпочинку та оздоровлення для молодих сімей з дітьми, для родин, які планують стати батьками та піклуються про своє здоров'я, і в той же час бажають, щоб їх діти також мали доступ до природних ресурсів не забруднених неконтрольованою діяльністю людини. Наразі законодавцем передбачено спеціальне використання природних ресурсів в межах території об'єкту природно-заповідного фонду. Наприклад, підприємство з виробництва косметичних засобів отримує ліміт на спеціальне використання природних ресурсів (заготівлю рослин лікувального характеру), на основі яких розробляє лінійку засобів догляду за шкірою дітей "ultra-ЕКО" for kids, за концепцією цієї продукції основний компонент косметичних засобів буде взагалі взільнений від впливу людини, оскільки заготовляється на заповідних територіях. Відповідне підприємство працює в основному або виключно з такими видами косметичних засобів, має статус офіційного представника з усіма перевагами (державна програма підтримки, податкові пільги, зниження аренда землі або майнового комплексу тощо). На підставі цільової державно-приватної програми отримує кеш-бек у відсотковому вигляді за певний обсяг реалізованої продукції, частина коштів у вигляді кеш-беку повертається також установам природно-заповідного фонду. Водночас громадяни, які купують український товар лінійки "ultra-ЕКО" for kids, на підставі програми лояльності при накопиченні бонусів також отримують знижки або подарункові сертифікати, або бали на придбання наступних одиниць товару, або можуть частково компенсувати надання послуг освітнього, екскурсійного, рекреаційного, оздоровчого характеру установами природно-заповідного фонду України (рис. 1).

Додатковим джерелом коштів, можуть стати порушники дисципліни, які будуть виявлені серед посадових осіб служби державної охорони. Наприклад розробити "Положення про дисципліну посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду", в якому буде йти мова про притягнення до дисциплінарної та інших видів юридичної відповідальності. Окремим розділом буде регламентована процедура матеріальної відповідальності, де буде визначено коло "матеріально-відповідальних" посад, підстави виникнення, умови та порядок відшкодування, а в якості додатку — типова форма договору про індивідуальну матеріальну відповідальність, розроблена з урахуванням специфіки галузі та посадових обов'язків співробітників. Однак відповідні кошти, які буде стягнуто з винного працівника мають йти не до Державного бюджету України, а безпосередньо як джерело

фінансування самої служби державної охорони відповідної установи. Посадова особа, якою було нанесено фінансово-економічну шкоду установі природно-заповідного фонду, на підставі договору про матеріальну відповідальність, сама ж відшкодовує завдані збитки. Завдяки такому механізму буде уникнено чималої кількості бюрократичних перепон, кошти швидко будуть надходити до установ.

Наразі чинним законодавством про працю визначено, що письмові договори про повну матеріальну відповідальність можуть укладатися підприємством, установою, організацією з працівниками (що досягли 18-річного віку), які займають посади або виконують роботи, безпосередньо пов'язані зі зберіганням, обробкою, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих їм цінностей [10]. Враховуючи широке коло повноважень, які має відповідна категорія працівників, на підставі Положення про службу державної охорони природно-заповідного фонду України, укладення таких договорів не буде суперечити нормі закону.

Положенням про службу державної охорони природно-заповідного фонду України має бути визначено чіткий та вичерпний перелік посад професій, які підлягають обов'язковому державному особистому страхуванню. Також вказати вид особистого страхування, який є обов'язковим, а саме: страхування життя, страхування від нещасних випадків, медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування здоров'я на випадок хвороби. Також доцільно внести зміни до Закону України "Про страхування", в частині включення до переліку видів обов'язкового страхування, яке здійснюється в Україні — страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду.

Необхідно розробити окреме положення про обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду, яке буде містити норми щодо порядку та правил його проведення, форму типового договору та розрахунків, підстави відповідальності сторін, основні положення щодо видів медичної допомоги, зокрема терапевтичне, хірургічне лікування (з оперативним втручанням чи без), анестезіологічна допомога, проведення інтенсивної терапії, протезування, вагітність, пологи та стани пов'язані з ними, стаціонарне лікування та окремі його складові (наприклад, КТ, МРТ, радіоізотопічна діагностика, лікарські засоби для проведення курсу лікування, транспортування хворого реанімобілем, лікування на денному стаціонарі, максимальну кількість страхування госпіталізацій, викликів невідкладної допомоги тощо. Можливо окремо передбачити на законодавчому рівні страхові випадки, які мають бути обов'язково передбачені у страхових програмах (полісах), "вилку" лімітів відповідальності, які будуть передбачені за один страховий випадок, максимальний та мінімальний страховий платіж на рік та страховий тариф у відсотках, страхову суму, бонусні програми, обов'язкові виключення зі страхових випадків, максимальний та мінімальний строк дії договорів, підстави та умови перестраховання, групи ризику страхування.

У разі здійснення обов'язкового державного страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду частково за рахунок Державного бюджету України, частково власних коштів адміністрації установ природно-заповідного фонду, частково коштів працівників, необхідно передбачити співвідно-

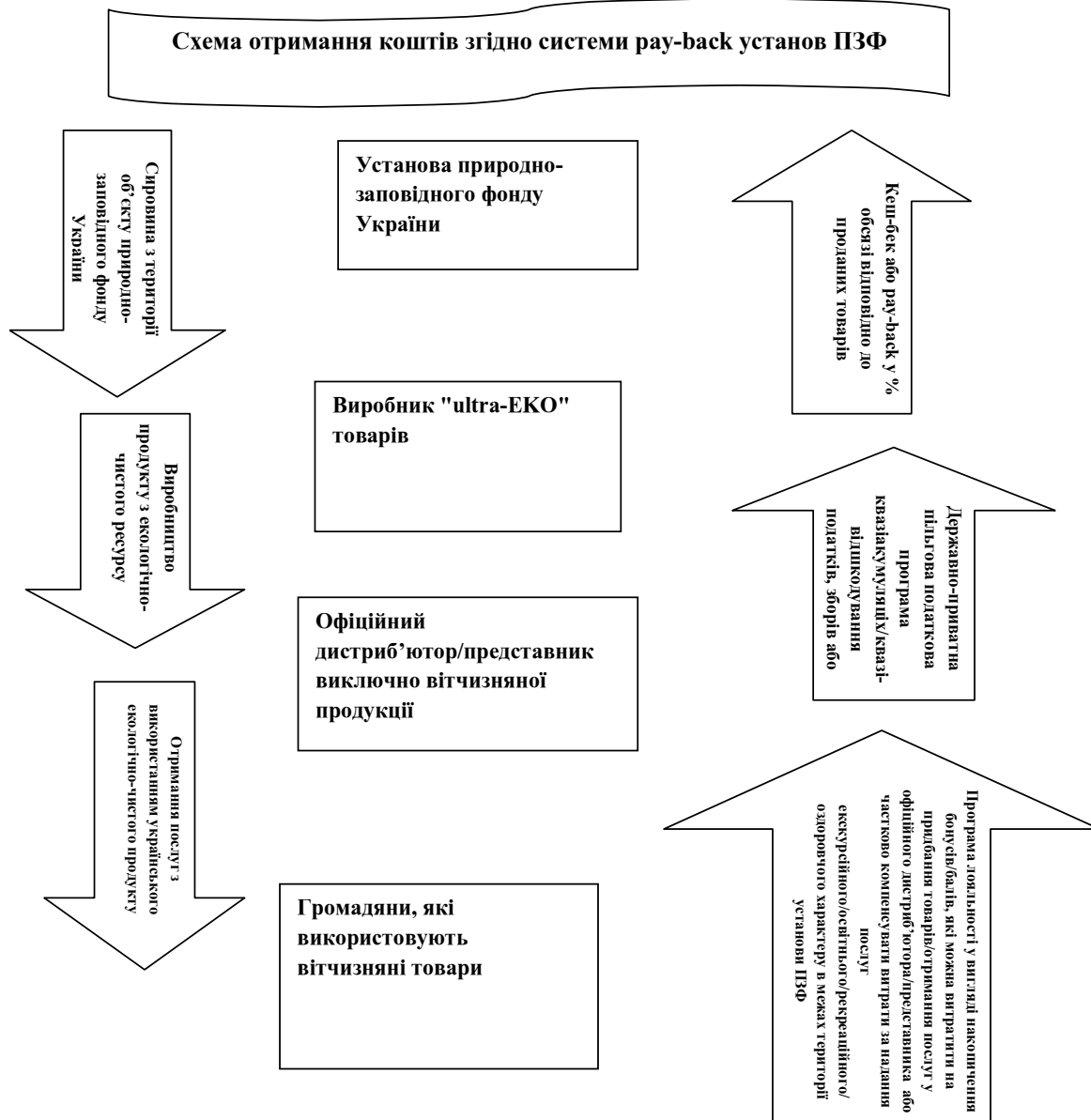


Рис. 1

шення у відсотковому відсотку обсягів сплати страхових внесків, порядок проведення страхових виплат.

Якщо мова буде йти про страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду від нещасних випадків необхідно законодавчо врегулювати питання щодо обмеження терміну страхування, обмеження віку страхувальників, обмеження обсягу страхової відповідальності, обумовленої наслідками нещасних випадків, які сталися із застрахованим у період дії договору, настання нещасного випадку в період дії договору страхування, зміст якого обумовлений діючими правилами страхування, пропорційний розмір виплати страхової суми залежно від ступеня втрати здоров'я, працездатності або часу лікування, обумовлений перелік документів, що підтверджують настання страхового випадку, обумовлений термін виплати страхової суми, визначення трирічного строку давності з дня прийняття страховиком рішення про страхову виплату або відмову у виплаті для звернення страхувальника з приводу виплати страхової суми за втрату здоров'я внаслідок нещасного випадку тощо. Також варто передбачити види основних подій, внаслідок яких настають обов'язково страхові ви-

падки, оскільки вони безпосередньо пов'язані з виконання трудових функцій цією категорією працівників (наприклад травма, утоплення, опіки, ураження блискавкою або електричним струмом, обмороження, переохолодження, випадкове гостре отруєння хімічними речовинами (промисловими або побутовими), ліками, укуси тварин, отруйних комах, змій)

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стимулювання розвитку страхування в Україні потребує комплексного підходу до вирішення цього питання з врахуванням економічних, правових і соціальних чинників. Успіх роботи підприємства, установи, організації багато в чому залежить від результатів діяльності кожного працівника. А бажання працівника якнайкраще працювати можна мотивувати не тільки рівнем заробітної плати, іншими фінансово-економічними або соціально-побутовими, але й іншими благами, наданими роботодавцем. Наприклад, у вигляді страхування особистих і майнових інтересів працівників. У певних випадках державне особисте страхування працівників є обов'язковим

і передбаченим на законодавчому рівні, як наприклад страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

На сьогоднішній день чинне законодавство України, що регламентує порядок здійснення обов'язкового страхування містить чимало прогалин, низка питань, що стосується специфіки "галузевого" страхування взагалі відсутня. Закон України "Про страхування" не приведено у відповідність до галузевих нормативно-правових актів, що унеможливує здійснення процедури страхування у правовому полі цілої категорії працівників.

Галузева норма законодавства, що передбачає обов'язкове державне особисте страхування посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду має суто декларативний характер, оскільки повністю відсутній механізм втілення її в життя "де-юре" та "де-факто", підстави та умови укладення відповідних страхових договорів.

Оскільки саме на цих посадовців покладено низку обов'язків, щодо охорони особливо цінних природних комплексів, об'єктів та унікальних територій, зокрема пов'язаних з ризиками для здоров'я та життя, розроблення чіткого механізму здійснення їхнього страхування дасть можливість захистити їх законні права та свободи, а також залучити до роботи в галузі принципів, досвідчені, дисципліновані, висококваліфіковані кадри, які будуть зацікавлені у позитивних результатах їх діяльності.

Через недосконалість нормативної регламентації питання страхування посадових осіб природно-заповідного фонду відсутня можливість виділення коштів, як з Державного бюджету України, так і з інших джерел, не заборонених законодавством. Тому механізм фінансування є однією з найголовніших проблем щодо реалізації не тільки положень про страхування, але й низки інших гальмівних питань.

Наразі необхідним є створення повноцінної нормативної бази щодо обов'язкового державного особистого страхування, прийняття відповідних підзаконних актів, які би законодавчо визначили особливості страхування відповідно до вимог галузі, умов співпраці страховиками, їх відповідальність та критерії надійності, порядок розрахунку страхових тарифів тощо.

Література:

1. Буркинський Б.В., Степанов В.Н., Харичков С.К. Природопользование: основы экономико-экологической теории. — Одесса: ИПРЭИ Украины, 1999. — 350 с.
2. Закон України "Про страхування" від 07.03.1996 р., № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 18. — Ст. 78 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
3. Цивільний кодекс України від від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40—44. — Ст. 356 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" від 16.06.1992 р., № 34 // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 34. — Ст. 503 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13—14, № 15—16, № 17. — ст. 112 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

6. Загородній А.Г. Термінологічний словник з страхування / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. — 2-е вид. — К.: Наукова думка, 2002. — 104 с.

7. Особисте страхування працівників підприємства. // Вісник. Офіційно про податки. Офіційне видання державної фіскальної служби України. — 2013. — № 29 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5767>

8. Онищенко Н. Юридична відповідальність теоретико-правовий аналіз природи та сутності. // Нове українське право. Часопис кафедри теорії та історії держави та права Київського національного університету імені Тараса Шевченка / За ред. проф. І. Безклубого. — К., 2010. — № 5. — С. 31—36.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2000 № 1127 "Про затвердження Положення про службу державної охорони природно-заповідного фонду України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-2000-%D0%BF>

10. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1971. — Ст. 375 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

References:

1. Burkynskiy, B.V. Stepanov, V.N. & Kharychkov, S.K. (1999), Pryrodopolzovanye: osnovy ekonomiko-ekolohycheskoi teoryy [Natural use: the basis of the economic-ecological theory], IMPEER, Odessa, Ukraine.
 2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On Insurance", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/en/85/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 11 April 1996).
 3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004) "The Civil Code of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/435-15> (Accessed 1 January 2004).
 4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "On Nature Reserve Fund of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/en/2456-12> (Accessed 25 July 1992).
 5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011) "The Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/annot/en/2755-17> (Accessed 1 January 2011).
 6. Zagorodnij, A.G. (2002), Terminologichnij slovník z strahuvannja [Terminology for insurance], 2nd ed., Ed. A.G. Zagorodnij, G.L. Voznjuk, Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
 7. "Personal insurance of employees' company" (2013), Visnik. Oficijno pro podatki. Oficijne vidannja derzhavnoy fiskal'noy sluzhbi Ukrainy, vol.29, available at: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5767>
 8. Onishhenko, N. (2010), "The Legal liability legal-theoretical analysis of nature and essence", Nove ukrayns'ke pravo. Chasopis kafedri teorii ta istorii derzhavi ta prava Kievskogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka, ed. prof. I. Bezklubiy, vol.5, Kyiv, Ukraine, pp. 31—36.
 9. The Cabinet Ministers of Ukraine (2000), The Resolution of the Cabinet Ministers of Ukraine "On Approval of the Regulation on the Service of the State Protection of the Nature Reserve Fund of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-2000-%D0%BF> (Accessed 14 July 2000).
 10. The Verkhovna Rada of Ukrainian SUR (1972) "The Labor Code of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (Accessed 1 June 1972).
- Стаття надійшла до редакції 07.08.2018 р.*